

Mål C-110/24**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

9 februari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana
(Spanien)**Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:**

24 januari 2024

Kärande:Sindicat de Treballadores i Treballadors de les Administracions i els
Serveis Publics (STAS-IV)**Svarande:**Valenciana d'Estrategies i Recursos per a la Sostenibilitat
Ambiental, S. A. (VAERSA)

[UTELÄMNAS]

[Den hänskjutande domstolen, parterna och förfarandet]

BAKGRUND

ETT.– Den 13 oktober 2023 registrerades vid Sala de lo Social del Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Överdomstolen i den autonoma regionen Valencia, avdelningen för arbetsrättsliga mål) en grupptalan som väckts av Sindicat de Treballadores y Treballadors de les Administraciones i el Serveis Publics STAS-IV (nedan kallad STAS-IV) mot bolaget Valenciana d'Estrategies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental, S. A. (nedan kallat VAERSA eller svaranden), där STAS-IV efter att ha redogjort för de faktiska omständigheterna yrkade följande: "[STAS-IV] yrkar att domstolen ska fastställa att biodiversitetspersonal har rätt att få de resor som företas med företagets fordon från basen till arbetsplatsen och från arbetsplatsen där de utför sina dagliga arbetsuppgifter till basen räknade som faktisk arbetstid, varvid arbetsdagen

avslutas kl. 15.00 när fordonet lämnas vid basen, och förplikta VAERSA att rätta sig efter detta fastställande med alla de konsekvenser som följer av detta”.

I stämmningsansökan angavs att följande fackliga organisationer berördes: Comisiones Obreras del País Valenciano (CCOO PV), Confederació General del Treball del País Valencià i Múrcia (CGT-PV), Unión General de Trabajadores del País Valenciano (UGT PV), Intercomarcal de Trabajadores de Castellón (SIT), Unión Sindical Obrera de la Comunidad Valenciana (USO) och Colectivo de Personal Administrativo y Técnico de VAERSA.

TVÅ.– [UTELÄMNAS]

TRE.– [UTELÄMNAS] [det nationella förfarandet]

FYRA.– 1. Genom beslut av den 5 december 2023 beviljades parterna en frist på tio dagar för att yttra sig över en eventuell begäran om förhandsavgörande till Europeiska unionens domstol.

2. Käranden STAS-IV:s ombud ingav ett skriftligt yttrande i vilket han motsatte sig en begäran om förhandsavgörande, med motiveringen att talan ska bifallas i enlighet med bestämmelserna i direktiv 2003/88/EG och den tolkning som Europeiska unionens domstol har gjort av dessa bestämmelser.

Ombudet för Generalitat (Valencias regionstyre) har också framfört argument mot begäran om förhandsavgörande och yrkat att talan ska ogillas, för vilket denne också åberopat tolkningen av direktiv 2003/88/EG och EU-domstolens praxis.

FAKTISKA OMSTÄNDIGHETER OCH SAKEN I MÅLET

ETT.– Redogörelse för de relevanta faktiska omständigheterna

Svaranden VAERSA ingår i den offentliga sektorn för företag och stiftelser i Generalitat Valenciana (Valencias regionstyre), med rättslig ställning som bolag enligt *tilläggsbestämmelse 7, jämförd med artikel 2.3.b i Ley 1/2015, de 6 de febrero, de la Generalitat, de Hacienda Pública, del Sector Público Instrumental y de Subvenciones* (det valencianska regionstyrets lag 1/2015 av den 6 februari 2015 om de offentliga finanserna, den instrumentella offentliga sektorn och om subventioner). Generalitat Valenciana är majoritetsaktieägare i bolaget och det lyder under Consellería de Agricultura, Desarrollo Rural, Emergencia Climática y Transición Ecológica (det valencianska ministeriet för jordbruk, landsbygdsutveckling, klimatnödläge och miljömässig omställning).

VAERSA förfogar över egna medel och tillhandahåller tekniska tjänster för Generalitats förvaltning, de olika organ som ingår i den lokala förvaltningen och de enheter inom den offentliga sektorn som lyder under någon av dessa och som har ställning som upphandlande myndigheter, och bolaget är skyldigt att utföra förvaltningsuppdrag enligt projekt, rapporter och andra tekniska dokument.

Från och med den 1 januari 2018 anslöt sig VAERSA till det andra kollektivavtalet för personal inom den regionala förvaltningen.

Genom beslut av Dirección General de Medio Natural y de Evaluación Ambiental (Generalstyrelsen för naturmiljö och miljökonsekvensbedömning) godkändes investeringar för förbättring av Natura 2000-områden i regionen Valencia 2022-2025 och VAERSA fick i uppdrag att genomföra dem i enlighet med de tekniska specifikationerna.

Det strukturella uppdraget innebär att aktiviteter ska utföras i naturmiljön i hela regionen Valencia.

Den personal som berörs av den kollektiva tvisten är de som i VAERSA:s arbetsbeskrivningar betecknas som biodiversitetspersonal, vilka tidigare kallades mikroreservatspersonal och nu Natura 2000-personal.

VAERSA har organiserat 15 brigader på provinsnivå för att genomföra sin verksamhet: 6 av dessa finns i Valencia, 4 i Alicante och 5 i Castellón, med följande sammansättning, provinsiella fördelning och utgångspunkter:

- Brigada Alicante Norte, med utgångspunkt i Alcoy och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Alicante Sur, med utgångspunkt i Santa Faz och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Alicante Jávea, med utgångspunkt i Jávea och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Alicante Orihuela, med utgångspunkt i Orihuela och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Castellón Norte, med utgångspunkt i Vistabella och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Castellón Forcall, med utgångspunkt i Forcall och sammansatt av 1 arbetsledare och 2 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Castellón Peñíscola, med utgångspunkt i Peñíscola och sammansatt av 1 arbetsledare och 2 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Castellón Sur, med utgångspunkt hos VAERSA Castellón och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Castellón Altura, med utgångspunkt i Altura och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Valencia Norte, med utgångspunkt i CIEF Quart de Poblet och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.

- Brigada Valencia Sur, med utgångspunkt i Gandía och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Valencia Ontinyent, med utgångspunkt i Ontinyent och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Valencia Requena, med utgångspunkt i Requena och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Valencia Ayora, med utgångspunkt i Ayora och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.
- Brigada Valencia Aras de los Olmos, med utgångspunkt i Aras de los Olmos och sammansatt av 1 arbetsledare och 3 mikroreservatsspecialister.

VERSA har även en arbetsledare som fungerar som provinssamordnare och en ansvarig på regional nivå.

Varje månad informeras arbetsledarna via Whatsapp om de månatliga kvadranterna uppdelade per provins, brigad och specifik arbetsdag, med angivande av arbetsplatsernas exakta läge, det arbete som ska utföras av varje brigad och andra tekniska aspekter.

Arbetstagarna reser på egen hand från sina hem till en utgångspunkt som VAERSA har fastställt på förhand och som kallas ”basen”, där de måste vara kl. 8.00 på morgonen. Väl där åker de till arbetsplatsen i ett fordon som tillhandahålls av VAERSA, som körs av en VAERSA-anställd och lastas med det material som behövs för att utföra arbetet. Klockan 15.00 avslutas arbetet på arbetsplatsen och de anställda transporteras med företagets fordon till basen, varifrån de återvänder till sina hem.

Följande villkor ingår i de avtal om visstidsanställning för en viss uppgift som VAERSA har ingått med de arbetstagare som tjänstgör i mikroreservaten: ”Arbetsdagen börjar när arbetstagaren anländer till mikroreservatet och slutar när han eller hon lämnar företagets fordon. Resorna görs med företagets fordon. Den tid det tar att resa fram och tillbaka räknas inte som faktisk arbetstid. Detta förhållande har inkluderats i det särskilda lönetillägg arbetstagaren erhåller.”

I VAERSA:s förhandlingskommittés protokoll från den 15 juni 2018 anges följande: ”Ledningen tar upp frågan om att räkna 50 % av restiden för personal som inte har någon fast arbetsplats som faktisk arbetstid (vilket redan är fallet för vissa grupper).”

Från och med starten av genomförandet av biodiversitetsuppdraget räknar VAERSA för biodiversitetspersonalen den dagliga resan till arbetsplatsen från utgångspunkten eller basen som faktisk arbetstid, men inte den dagliga resan från arbetsplatsen till utgångspunkten eller basen i slutet av arbetsdagen.

TVÅ.– Saken i målet

Käranden yrkar att det ska slås fast att biodiversitetspersonalen har rätt att få den tid det tar att förflytta sig med företagets fordon från basen till arbetsplatsen (i början av arbetsdagen) och från arbetsplatsen till basen (i slutet av arbetsdagen) som faktisk arbetstid. Arbetsdagen slutar klockan 15:00 vid basen.

RÄTTSLIG BEDÖMNING

ETT.– EU-domstolens behörighet

Enligt artikel 19.3 b i fördraget om Europeiska unionen (EUT C 115, 2008, s. 13), artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUT C 115, 2008, s. 47), och artikel 4 bis i Ley Orgánica del Poder Judicial (lagen om domstolsväsendet), ska Europeiska unionens domstol ska vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen av fördragen och giltigheten och tolkningen av rättsakter som beslutas av unionens institutioner, organ eller byråer.

TVÅ.– Innehållet i de tillämpliga nationella och unionsrättsliga bestämmelserna

a) Spansk rätt

I spansk lagstiftning regleras arbetstiden i artiklarna 34–38 i *Estatuto de los Trabajadores (lagen om arbetstagare)*, antagen genom kungligt lagstiftningsdekret 2/2015 av den 23 oktober 2015 (BOE nr 255 av den 24 oktober 2015).

[UTELÄMNAS] [nationella bestämmelser som inte är tillämpliga i målet]

Den bestämmelse där föremålet för den här aktuella tvisten tas upp är *artikel 34 i Estatuto de los Trabajadores (lagen om arbetstagare)*, i vilken följande föreskrivs i punkterna 1, 3 och 5: ”1. Arbetstidens längd fastställs i kollektivavtal eller i enskilda avtal.

Den ordinarie arbetstiden får inte överstiga 40 timmars faktiskt arbete i veckan och ska beräknas som ett årsgenomsnitt.

...

3. Minst 12 timmar ska förflyta mellan slutet av en arbetsperiod och början av följande arbetsperiod.

Antalet ordinarie arbetstimmar av faktiskt arbete får inte överstiga 9 timmar per dag, såvida inte en annan förläggning av den dagliga arbetstiden har fastställts i kollektivavtal eller annars i avtal mellan företaget och arbetstagarrepresentanter, varvid vilotid mellan två arbetsperioder under alla omständigheter ska iakttas.

...

5. Arbetstiden ska beräknas så, att arbetstagaren befinner sig på sin arbetsplats såväl när den dagliga arbetstiden påbörjas som när den avslutas.”

b) Unionsrätt:

Den grundläggande rättsakten är Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden (EUT L 299, av den 18 november 2003), i vilket följande bestämmelser kan framhållas när det gäller föremålet för detta förfarande:

Artikel 1.1, som har följande lydelse: ”I detta direktiv föreskrivs minimikrav på säkerhet och hälsa vid förläggningen av arbetstiden.”

I artikel 1.2 anges att direktivet är tillämpligt på ”a) minimitider för dygnsvila, veckovila och årlig semester, vidare på raster och begränsning av veckoarbetstiden, ... all verksamhet, såväl offentlig som privat, i den betydelse som avses i artikel 2 i direktiv 89/391/EEG, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 14, 17, 18 och 19 i detta direktiv.”

Artikel 2 innehåller definitioner, bland annat följande:

Enligt punkt 1 avses med arbetstid ”all tid i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis då arbetstagaren står till arbetsgivarens förfogande samt därvid utför aktiviteter eller uppgifter.”

Enligt punkt 2 avses med viloperiod ”varje period som inte är arbetstid.”

TRE.– Relevant rättspraxis vid avdelning IV vid Tribunal Supremo de España (Spaniens högsta domstol)

I sin dom nr 605/2020 av den 7 juli 2020 i mål nr 208/2018 (ECLI:ES:TS:2020:23309) slog Tribunal Supremo (Högsta domstolen), med hänvisning till den rättspraxis som följer av EU-domstolens dom av den 10 september 2015 (C-266/14), fast att med arbetstid avses ”varje period under vilken arbetstagaren står till arbetsgivarens förfogande och utför sitt arbete eller sina arbetsuppgifter, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, och att detta begrepp står i motsats till begreppet viloperiod, eftersom de båda begreppen utesluter varandra”. Tribunal Supremo anser att i det aktuella fallet, där bolagets verksamhet består i installation, underhåll och reparation av hissar, vilket endast kan utföras i kundernas hem, är den resa som arbetstagarna måste göra från sina hem till städerna Eibar och San Sebastián arbetstid. Tribunal Supremo resonerar på följande sätt: ”Om resan till kundens bostad är nödvändig för bolagets verksamhet, och bolaget inte skulle kunna installera, underhålla eller reparera hissar om det inte skickade sina anställda till kundens bostad tillsammans med nödvändigt material och nödvändiga verktyg, vilket påverkar faktureringen av dessa tjänster, är det uppenbart att dessa resor ska betraktas som arbetstid.”

På samma sätt uttalade sig Tribunal Supremo i dom nr 617/2021 av den 9 juni 2021 i mål nr 27/2020 (ECLI:ES:TS:2021:2419), i ett fall där företaget vid en given tidpunkt beslutar att fältteknikerna eller utomhusmontörerna, i stället för att börja och sluta sin arbetsdag på arbetsplatsen som de hade gjort dithills, börjar kl. 8.00 hemma hos den första kunden och slutar kl. 17.00 hemma hos den sista kunden.

Däremot ogillade Tribunal Supremo i sin dom nr 784/2019 av den 19 november 2019 i mål nr 1249/2017 (ECLI:ES:TS:2019:3880) den grupptalan i vilken det hade yrkats att den tid som flygplatsbrandmännen hade använt för att förflytta sig från servicebyggnaden (den tekniska byggnaden) till den brandstation där kollegorna avlöstes skulle betraktas som arbetstid. Tribunal Supremo slog fast följande: ”... Under den tid då brandmännen förflyttar sig från den så kallade tekniska byggnaden till brandstationen står de egentligen inte till arbetsgivarens förfogande, utan utför en förberedande uppgift som liknar den som de utför när de förflyttar sig från företagets omklädningsrum till arbetsplatsen. Det faktum att man av säkerhetsskäl först måste gå in i den tekniska byggnaden och använda ett magnetiskt passerkort innebär inte att arbetstiden har börjat löpa. Under tiden får arbetstagaren inte utföra något personligt arbete och inte heller tilldelas någon uppgift, eftersom han befinner sig utanför kretsen för sin produktiva verksamhet.”

FYRA.– Parternas ståndpunkter

a) Kärandens ståndpunkt, till vilken de övriga fackliga organisationer som närvarade vid rättegången i målet ansluter sig:

Käranden anser att den resa som arbetstagarna måste göra från basen till arbetsplatsen (i början av arbetsdagen) och från arbetsplatsen till basen (i slutet av arbetsdagen) ska räknas som arbetstid, eftersom den ingår i företagets verksamhet och i utförandet av arbetet, med beaktande av att den görs med ett fordon tillhörande företaget och att arbetstagarna under dessa perioder står till företagets förfogande.

Käranden menar vidare att det är obegripligt att företaget betraktar resan från basen till arbetsplatsen som arbetstid, men inte på samma sätt betraktar den omvända resan från arbetsplatsen till basen i slutet av arbetsdagen.

b) Arbetsgivarens ståndpunkt:

Arbetsgivaren bestrider talan och menar att *artikel 2 i direktiv 2003/88/EG* fastställer ett strikt arbetstidsbegrepp som består av tre förutsättningar som alla ska vara uppfyllda: att arbetstagaren är fysiskt närvarande på arbetsplatsen, står till förfogande för arbetsgivaren och aktivt utför sina arbetsuppgifter. Arbetsgivaren anser att dessa förutsättningar inte är uppfyllda i det här fallet, eftersom arbetstagarna under transporten inte är ”potentiellt” knutna till arbetet eftersom deras tjänster inte behövs.

FEM.– Skälen till att förhandsavgörande begärs och den hänskjutande domstolens ståndpunkt

a) Skälen till att förhandsavgörande begärs

Den aktuella tvistefrågan är främst en rättsfråga, eftersom parterna inte är oeniga om de faktiska omständigheter som ligger till grund för tvisten.

Såsom förklarats ovan är frågan huruvida den tid som arbetstagarna ägnar åt att förflytta sig i ett fordon tillhörande företaget från mikroreservatet – eller arbetsplatsen – där de utför sitt arbete till den bas som företaget har etablerat ska räknas som arbetstid i den mening som avses i *artikel 34.5 i Estatuto de los Trabajadores (lagen om arbetstagare)* och i enlighet med begreppet arbetstid i *artikel 2.1 i direktiv 2003/88/EG*, med beaktande av att företaget anser att samma resa som görs vid arbetsdagens början ska räknas som arbetstid.

Skälen till att den hänskjutande domstolen begär ett förhandsavgörande från EU-domstolen är följande:

- 1) Såvitt den hänskjutande domstolen känner till har vare sig Tribunal Supremo de España (Spaniens högsta domstol) eller EU-domstolen hittills uttalat sig om en situation som den som är aktuell i detta mål.
- 2) Utgången av det mål där *Sindicat de Treballadors i Treballadors de les Administracions i el Serveis Publics STAS-IV* har väckt talan mot VAERSA beror på svaret på denna fråga – vilket även kan tillämpas inom andra verksamhetsområden.
- 3) De svar som den hänskjutande domstolen har lämnat i två mål där denna fråga tagits upp i ordinära förfaranden som anhängiggjorts av arbetstagare vid VAERSA har varit motstridiga, trots att de byggt på samma unionsrättspraxis som kommit till uttryck i *dom av den 10 september 2015 (C-266/14) i målet Tyco (ECLI:EU:C:2015:578)* och *dom av den 21 februari 2018 (C-518/15) (ECLI:EU:C:2018:82)*, i vilka följande kriterier har fastställts för att definiera begreppet ”arbetstid”:
 - a) Med arbetstid avses ”all tid i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis då arbetstagaren står till arbetsgivarens förfogande samt därvid utför aktiviteter eller uppgifter och ... begreppet ska förstås så, att det står i motsats till begreppet viloperiod, eftersom dessa två begrepp tar ut varandra (*dom Jaeger, C-151/02 EU:C:2003:437, punkt 48, dom Dellas m.fl., C-14/04, EU:C:2005:728, punkt 42, och beslut Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, punkt 24, och beslut Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, punkt 42*)”.
 - b) *Direktiv 2003/88* ”föreskriver [inte] något mellanting mellan arbetstid och viloperioder (se, för ett liknande resonemang, *dom Dellas m.fl., C-14/04, EU:C:2005:728, punkt 43, beslut Vorel, C-437/05,*

EU:C:2007:23, punkt 25, och beslut Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, punkt 43)”.

- c) ”Den tid det tar för arbetstagare, med en anställning såsom den som är aktuell i det nationella målet, att infinna sig hos de kunder som arbetsgivaren anvisar är ett nödvändigt medel för att arbetstagarna ska kunna utföra tekniska arbeten hos kunderna. Om restiden inte beaktades skulle det innebära att en arbetsgivare såsom Tyco kunna kräva att endast den tid som använts för att installera och underhålla säkerhetssystem omfattas av begreppet arbetstid i den mening som avses i artikel 2 led 1 i direktiv 2003/88, vilket skulle leda till att begreppet förvanskades och undergräva syftet att skydda arbetstagarnas säkerhet och hälsa.”
- d) Den avgörande faktorn i det andra rekvisitet i begreppet arbetstid ”är att arbetstagaren måste vara fysiskt närvarande på en plats som arbetsgivaren bestämmer och hålla sig tillgänglig, så att han eller hon omedelbart kan tillhandahålla lämpliga tjänster när behov uppkommer (se, för ett liknande resonemang, *dom Dellas m.fl, C-14/04, EU:C:2005:728, punkt 48, beslut Vorel, C-437/05, EU:C:2007:23, punkt 28, och beslut Grigore, C-258/10, EU:C:2011:122, punkt 63)*”.
- e) Arbetets intensitet eller arbetstagarens produktivitet ingår inte bland kriterierna för begreppet ”arbetstid” i den mening som avses i *artikel 2 i direktiv 2003/88 (dom av den 1 december 2005, Dellas m.fl., C-14/04, EU:C:2005:728, punkt 43)*.
- f) Endast den tid som används för att rent faktiskt tillhandahålla tjänster ska under dessa omständigheter betraktas som ”arbetstid”, i den mening som avses i direktiv 2003/88 (se, för ett liknande resonemang, *dom av den 9 september 2003, Jaeger, C-151/02, EU:C:2003:437, punkt 65 och där angiven rättspraxis*).

På grundval av dessa kriterier anser denna avdelning att det är nödvändigt att begära ett förhandsavgörande, eftersom detta förfarande avser en grupp talan, som regleras i kapitel VIII, avdelning II, i bok två i Ley Reguladora de la Jurisdicción Social (lagen om domstolar med behörighet i arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål), vilket innebär att domen kommer att påverka all biodiversitetspersonal – tidigare kallad mikroreservatspersonal och därefter Natura 2000-personal.

Slutligen är det nödvändigt att begära ett förhandsavgörande mot bakgrund av de argument som den kändanden och Generalitat Valenciana har anfört som svar på den hänskjutande domstolens anmodan efter rättegången, eftersom dessa parter kommer fram till motsatta lösningar genom att åberopa samma direktiv 2003/88/EG och samma rättspraxis från EU-domstolen.

- b) Påpekande från den hänskjutande domstolen

Såsom tidigare har konstaterats har den hänskjutande domstolen ingen gemensam ståndpunkt i den fråga som är föremål för förevarande tvist, eftersom den genom att tolka samma unionspraxis har kommit fram till motstridiga lösningar i två olika mål där VAERSA-anställda som tjänstgjort i mikroreservaten inom ramen för NATURA 2000-uppdraget hade väckt talan.

I *dom nr 2696/2021* av den 21 september 2021 (i mål nr 2966/2020) ogillade domstolen den talan som väckts av två arbetstagare, eftersom den fann att ”under den tid då de befinner sig i företagets fordon på väg från arbetsplatsen till basen står de inte till arbetsgivarens förfogande och kan inte utföra sina arbetsuppgifter. Det som sker är en förflyttning.”

I *dom nr 3555/2021*, av den 3 december 2021 (i mål nr 581/2021) kom domstolen emellertid fram till en motsatt lösning genom följande resonemang: ”Det rör sig alltså om resor som ingår i företagets verksamhet och som ingår i utförandet av arbetsuppgifterna, som utförs med företagets fordon och som har sin start- och målpunkt i företagets lokaler i Generalitat Valencianas skogsplantkola i Santa Faz. Om arbetstagaren i början av varje arbetsdag måste bege sig till basen, ta ett fordon och bege sig till arbetsplatsen, och i slutet av arbetsdagen måste lämna arbetsplatsen och ställa tillbaka fordonet på basen, måste det anses att resorna från basen till arbetsplatsen och omvänt är arbetstid, eftersom arbetstagaren under dessa perioder står till arbetsgivarens förfogande och måste anses vara ”i arbete” i den mening som avses i *artikel 2.1 i direktiv 2003/88*”.

Arbetstagarna utför visserligen inte sina arbetsuppgifter under resan från arbetsplatsen till basen, men de kan heller inte fritt förfoga över sin tid, eftersom resan måste ske i ett fordon tillhörande företaget, vid en förutbestämd tidpunkt och enligt en tidtabell som fastställts av företaget.

SEX.– Den tolkningsfråga som hänskjuts till Europeiska unionens domstol

[UTELÄMNAS]

Följande tolkningsfråga ska hänskjutas till Europeiska unionens domstol:

Ska *artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG* av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden tolkas på så sätt att den tid under vilken arbetstagare färdas i företagets fordon i början och slutet av arbetsdagen till och från basen och det mikroreservat eller den arbetsplats där de utför sina arbetsuppgifter utgör ”arbetstid” i den mening som avses i artikel 2 i direktivet?

[UTELÄMNAS] [Avslutande processuella formuleringar]